

Jazzoví emigranti

Yveta Kajanová

Právo na život, na slobodu a na dôstojné materiálne zabezpečenie existencie boli príčinou emigrácie umelcov do západného sveta v období komunizmu a nacizmu. V umeleckom, vedeckom a intelektuálnom svete bola sloboda myslenia a rozhodovania vždy na prvom mieste a príbehy osobností nám ukazujú, do akej miery boli umelci ochotní obetovať slobode aj nižšiu životnú úroveň. V dejinách Československa prebiehalo niekoľko vln emigrácie – v čase hospodárskej krízy v 20. a 30. rokoch, po Víťaznom februári 1948 a tretia vlna bežala po roku 1968. Zapojilo sa do nej aj množstvo hudobníkov, jazzmenov, rockových hudobníkov a folkových pesničkárov. V zahraničí podľa odhadov žije viac ako 2 milióny Slovákov. Najčastejšie emigranti smerovali do USA, Kanady, Brazílie, Argentíny a Austrálie. V období 1948 – 67 odišlo z Československa asi 255 000 ľudí, v rokoch 1968 – 89 asi 244 597 ľudí, z toho bolo v rokoch 1945 – 89 podľa odhadov asi 100 000 Slovákov, pretože pomer emigrovaných českých a slovenských občanov sa nikdy nesledoval.

Sloboda je pre jazz synonymom umeleckej tvorivosti, spája sa najmä s vnímaním slobodného prístupu k improvizácii. V období komunizmu emigrovalo množstvo českých a slovenských jazzmenov na Západ, pretože sa so svojim radikálnym postojom dostávali do konfliktov so štátnym zriadením. K takýmto rebelantom patrili Ladislav Martoník, Ladislav Déczi, Ladislav Tropp a ďalší. Osud trubkára Laca Martoníka (1944-68) bol spečatený náhodnou strelou z ruského samopalu v Košiciach v auguste 1968, počas prázdninových dní, keď prišiel ako študent Hochschule für Musik und darstellende Kunst z Grazu domov. Ladislav Tropp (1939) mal odobratý cestovný pas pre vycestovanie na Západ (1972 – 89), pretože sa „znepáčil“ ideológom tej doby, hoci v rokoch 1966 – 68 pôsobil v Norimbergu a v Mníchove. Pre umelca, ktorý žije z koncertnej činnosti je to spôsob, ako ho degradovať, vnucovať mu kaviarenský spôsob obživy a brániť mu robiť jazz na umeleckej úrovni. Laco Déczi emigroval roku 1985 najskôr do Západného Nemecka, potom do USA tak ako mnohí ďalší, ktorých aktivity napokon vyústili do emigrácie alebo zákazu činnosti na domácej pôde. Ďalší museli prijímať kompromisy a často balansovať na hranici legálneho a nelegálneho.

Úlohou emigrantov bolo vytvárať dobré meno v zahraničí svojej krajine, ktorá ich odvrhla, rozvíjať svoju individuálnu kariéru a súčasne vytvárať spojenie medzi oficiálnym jazzovým životom a disidentami. A nemali to jednoduché v takej rozporuplnej situácii, okolnostiach a ťažkých životných podmienkach, v akých sa ocitli, keď po rokoch museli znova riešiť svoje základné existenčné problémy. Osud mnohých bol poznačený tragédiami, osobným vnútorným prežívaním, úzkosťami a spleenom po domove, blízkych a priateľoch. K osobným tragédiám, ktoré v zahraničí niektorí jazzmeni prežili, patril napríklad osud pozaunistu a hráča na basovej trúbke Artura Hollitzera, ktorý spáchal v emigrácii samovraždu (NSR), Miroslava Kefurta, ktorého zastrelil v Los

Angeles vlastný syn. Viacerých neobišla v zahraničí choroba, napríklad manželka Laca Décziho, Milena, zomrela na rakovinu, rovnako tejto chorobe podľahla aj speváčka Jarmila Moravcová.

Niektorým sa darilo v zahraničí viac, iným menej. Často boli pri tvorbe svetových dejín jazzu ako napríklad Miroslav Vitouš, keď profiloval prvú podobu jazzrockovej skupiny Weather Report. Kontrabasista Jiří Mráz a klavirista Jan Hammer ml. koncertovali so špičkami amerického jazzu a podarilo sa im zapojiť do hlavného diania v americkom jazze už po príchode do USA. Iní boli pri tvorbe dejín európskeho jazzu, ako napríklad kontrabasista Jan Jankeje, či nadštandardnej jazzovej hudby v americkom prostredí, kde sa dodnes na klubovej scéne pohybuje trubkár Laco Déczi.

Reálna vlna jazzovej emigrácie v celom Československu nastala tesne po roku 1969, keď sa viacerým hudobníkom podarilo získať profesionálne angažmán v zahraničí, prípadne v čase Pražskej jari pôsobili na Západe. Po okupácii Československa vojskami Varšavskej zmluvy sa už nevrátili. Patrili k nim českí hudobníci Jiří (George) Mráz, Miroslav Vitouš, Jan Hammer ml., trojica inštrumentalistov zo slovenského súboru tradičného jazzu Traditional Club – Igor Čelko, Pavol Molnár, Peter Móric. Viacerým z nich sa podarilo podstatným spôsobom kreovať históriu jazzu v USA a v Európe. Stali sa členmi dnes už legendárnych jazzrockových skupín. Klavirista Jan Hammer bol členom Mahavishnu Orchestra John McLaughlina v rokoch 1971 – 1973, kontrabasista Miroslav Vitouš pôsobil v legendárnej skupine Weather Report (1970 – 1974), Jiří Mráz bol členom Oscar Peterson Trio (1970 – 1971) a Ella Fitzgerald Band. Zo slovenských hudobníkov významnú kariéru v zahraničí urobili trubkár Laco Déczi a kontrabasista Jan Jankeje. Jan Jankeje spolupracoval s takými osobnosťami ako Bireli Lagrene, Larry Coryell, Ella Fitzgerald, Benny Goodman, Eugen Cicero, Al Casey, Benny Waters, Attila Zoller, George Wein, Joe Pas, Tal Farlow, Horst Jankowski, Oscar Klein, Joseph Reinhardt... Laco Déczi sa od roku 1987 prezentuje na newyorskej scéne a tvorí súčasť americkej jazzovej klubovej scény. Keďže odmieta manažment prostredníctvom známych jazzových labelov, snaží sa robiť „pocitový“ jazz bez väzby na veľké mená a osobnosti. Prezentuje sa so svojou vlastnou skupinou Jazz Celula (Vajco Déczi Jr. – bicie nástroje, Walter Fischbacher – klávesové nástroje, Steve Clarke – basgitaru). Väčšinou nahráva albumy vo vlastnom štúdiu v New Yorku, ktoré potom ďalej ponúkne na vydanie. Napríklad album King (2002) manažovalo vydavateľstvo Multisonic, ktoré má zastúpenie v Nemecku a Prahe.

Na rozdiel od prvej vlny emigrácie po roku 1948, boli emigranti v druhej vlne po Pražskej jari prijímaní v zahraničí s omnoho väčšími výhodami a otvorenosťou. Boli však aj jazzoví emigranti, ktorým sa v zahraničí nedarilo dobre ako jazzmenom, ale skôr urobili kariéru vo svojom civilnom povolání. Imrich Kuruc bol vrátnikom v hoteli, Igor Čelko sa uplatnil ako inžinier, Gustáv Riška prednášal filozofiu na univerzite v New Yorku. Ďalšie vlny emigrácie sa objavovali vždy ku koncu dekády – teda koncom 70. a koncom 80. rokov podľa toho, ako znechutenie, cenzúra režimu a obmedzovanie slobody umeleckej tvorivosti prekypeli v jednotlivcoch. Po roku 1989 nastal legálny

prienik slovenských a českých hudobníkov a teda aj slovenskej a českej kultúry do zahraničia bez kontroly, povolenia, bez vyhrážok a vydierania zo spolupráce so Štátnou bezpečnosťou. Migrácia hudobníkov prebieha aj naďalej, väčšinou ide o veľké umelecké osobnosti, ktorým sa podarilo získať trvalú spoluprácu a angažmán v zahraničí (Peter Breiner, Martin Valihora) a tak získať medzinárodné renomé.

Zoznam slovenských emigrantov po roku 1968:

Juraj Berczeller (1914), swingový klavirista v nočných podnikoch, jeden zo zakladateľov slovenskej populárnej hudby, od roku 1969 žije v Austrálii – Sydney.

Igor Čelko (1944), jazzový saxofónista, leader súboru Traditional Club, od roku 1968 vo Švajčiarsku.

Ladislav Déczi (1938), jazzový trubkár, odišiel do Nemecka (1985 - 87), kde po získaní víz odcestoval roku 1987 do New Yorku spolu so svojím synom - Déczi, „Vajco“ Ladislav ml. (1965).

Jan Jankeje (1950), kontrabasista, roku 1969 emigroval do Nemecka (Weinsberg pri Stuttgarte), kde založil vydavateľstvo Jazzpoint (1974). Vydal desiatky jazzových albumov.

Imrich Kuruc (1937 – 1995, New York), altsaxofón, po absolvovaní turné vo Švajčiarsku so skupinou Gabriela Jonáša roku 1977 emigroval do USA (New York), hudbe sa viac nevenoval (bol vrátnikom v hoteli).

Pavol Kozma (1956), bicie nástroje, od roku 1987 žije v USA, kde odišiel študovať na Berklee College of Music a už sa nevrátil.

Ján Fabrický (1961), bicie nástroje, od r. 1988 žil vo Švajčiarsku, po r. 1994 v USA, neskôr v Austrálii.

Zuzka Lonská (1936), spev, r. 1969 odišla do Švédska, hudbe sa venuje príležitostne.

Pavol „Mulica“ Molnár (1943), kontrabas, basgitarra, pôsobil v Traditional Clube, od roku 1968 vo Švajčiarsku.

Peter „Citrón“ Móric (1943), jazzový klarinetista, člen Traditional Clubu, od roku 1968 žije vo Švajčiarsku (Zürich, Basilej, Ženeva), v rokoch 1973 – 75 žil na Islande. Vystupoval v exotických krajinách, kde pôsobil ako stavebný inžinier – Kathmandu, Buenos Aires, Colombo, Reykjavik.

Ivan Nagy (1939), pochádza z Banskej Bystrice, pôsobil ako trubkár v Revival Jazz Bande, New Blues Five, žije v Kanade-Vancouver, kde sa prezentuje ako trubkár a klavirista.

Ervín Padušitzky (1938), premenovaný na Erwin Paduczky. Hral na pozaune, roku 1969 emigroval do Švajčiarska (Bern).

Marcel Palonder (1964), spevák, od r. 1989 žil v Monacu, kde spieval v zbore opery Monaco. Koncom 90. rokov sa vrátil na scénu slovenského jazzu, v súčasnosti prežíva svoj comeback v oblasti pop music.

Pavol Polanský (1925), bicie nástroje, od roku 1968 žil vo Viedni, kde bol redaktorom rozhlasovej

stanice Ö 3, po roku 1989 sa vrátil do Bratislavy a pôsobil v rádiu Twist.

Gustáv Riška (1935), kontrabas, od roku 1969 žije v USA, kde učí filozofiu na St. John's University v New Yorku, príležitostne účinkuje s rôznymi skupinami v New Yorku (Staten Island).

Viktor Zappner (1936), klavirista. Počas svojho štúdia v Nitre (1961 – 1965) hrával v triu Zappner – Platzner – Šošoka (klavír, kontrabas, bicie, niekedy v alterácii s Lacom Lihanom). Viktor Zappner emigroval do Austrálie roku 1979 a aktívne sa zapojil do tunajšieho jazzového života ako klavirista, je organizátorom jedného z najväčších jazzových festivalov v Devonporte v Austrálii.

Karol Závodný (1944), trubkár, hrával v súbore Traditional Club, od r. 1978 žije v nórskom Oslo, kde hráva na amatérskej báze s Big Bandom Per Halvorsen, Snarøya Dixieband, Big Band Stardust a s vlastným swingovým kvartetom, účinkuje tiež s orchestrami v nórskejších filmoch a revuálnych programoch.

Alexander „Majo“ Zlámal (1932), klavirista, koncom 70. rokov emigroval do USA (San Francisco), kde pôsobil ako pedagóg.

Slovenskí hudobníci v zahraničí po roku 1989:

Peter Breiner (1957), skladateľ a klavirista, od roku 1992 žije v Kanade (Toronto).

Martin Valihora (1976), bubeník od roku 2000 v Bostone a v New Yorku.

Zoznam českých emigrantov v období 1939 – 1948:

Jaroslav Ježek (1906, Praha – 1942, New York), skladateľ, klavirista, leader, 1939 emigroval pred nacistickou vlnou násilia do New Yorku.

Jiří Voskovec (1905, Sázava – Buda – 1981, Pearblossom pri Hollywoode v USA), textár, spevák, dramatik, herec, spolu s Ježkom a Werichom emigrovali roku 1939 do USA pred nacistami, roku 1946 sa vrátil do Československa, ale napokon sa rozhodol roku 1948 odísť ako spolupracovník UNESCO do Paríža a viac sa nevrátil.

Jan Werich (1905, Praha – 1980, Praha), textár, spevák, herec, dramatik, roku 1939 odišiel pred nacistami do USA spolu s Voskovcom a Ježkom, roku 1945 sa vrátil do Československa.

Karel Slavík (1908, Praha – 1957, USA), bubeník, roku 1945 odišiel do Brazílie, v 50. rokoch žil v Chicagu, bol vedúcim súboru Blue Music.

Zoznam českých emigrantov v období 1948 – 1950:

Kamil Běhounek (1916 – 1983 Bonn), akordeonista, skladateľ, leader, od roku 1948 – 83 žil v Nemecku, kde sa uplatnil ako aranžér a leader comba.

Dunca Lumír Brož (1923), trubkár, člen prvého známeho českého be bopového súboru Rytmus 47-49, od roku 1949 žije v Južnej Amerike.

Eva Janotová (manželka Kamila Běhouнка), speváčka jeho súboru, roku 1948 odišla do SRN.

Joe Klumper, klarinet, saxofón, člen súboru Kamila Běhouнка, od roku 1948 v SRN.

Milan Kytner (správne Kytnar), klavirista, člen súboru Kamila Běhoučka, od roku 1948 žil v SRN, neskôr sa dostal do Melbourne, kde hral v bare pri austrálskej návšteve prezidentovi Eisenhowerovi. Usadil sa v mobile home (v parku pre maringotky) v Rancho Mirage naproti rezidencii Franka Sinatra, na ktorého súkromných „parties“ občas hrával.

"Kráva" Čvančara, bubeník, člen súboru Kamila Běhoučka, od roku 1948 pôsobí v SRN.

Čestmír Stuchlý, alt a tenor saxofón, člen súboru Rytmus 47 – 49, odišiel roku 1949 do SRN.

Jiří Traxler (1912), skladateľ, aranžér, klavirista, textár, písal pre Orchester Karla Vlacha, roku 1949 emigroval do NSR, kde pôsobil ako hudobník, neskôr do Kanady, kde sa venoval grafickému designu, vydal v Kanade svoje memoáre.

Fatty Zadák, kontrabas, člen súboru Kamila Běhoučka, od roku 1948 v SRN.

Bolek Žiarko (20. roky - ?), kontrabasista prvej bebopovej českej skupiny Rytmus 1947 – 49, roku 1949 emigroval, pôsobil ako člen symfonického orchestra v Bogote v Kolumbii, hral na 5 strunový kontrabas.

Zoznam českých emigrantov v období 1960 – 1989:

Jan Arnet (1934), kontrabas, od roku 1966 žil v USA v New Yorku, kde hrával v jazzových kluboch, bol aktívny v jazzových organizáciách, nahral významné albumy s Chico Hamilton Quintet, Art Blakey's Jazz Messengers a Booker Ervin Quintet. Neskôr okrem práce pre OSN pripravoval jazzové relácie pre české vysielanie Voice of America. Po ťažkej chorobe sa už hudbe nevenoval.

Dr. Zdeněk Čamrda (1931), klavirista, od roku 1950 bol dlhoročným vedúcim Pražského dixielandu až do svojej emigrácie do SRN (1968), pôsobil v Mníchove ako zubný lekár.

Jan Hammer ml. (1948), klávesové nástroje, roku 1968 odišiel do Mníchova, o rok neskôr do Bostonu na Berklee College of Music, odvtedy žije v USA.

Artur Hollitzer (1937 – 1970, Nemecko), hráč na ventilovú pozaunu a basovú trúbku, bol členom orchestra Karla Krautgartnera, Studia 5 a od roku 1960 tiež TOČR. V 60. rokoch pôsobil v NDR, spáchal v emigrácii samovraždu (NSR).

Jaromír Honzák (1929), klarinetista, alt a soprán saxofónista, v Brne hrával v Orchestri Gustáva Broma a M. Foreta. Potom vystriedal Krautgartnera ako leader saxofónovej sekcie v Orchestri Karla Vlacha. Pavel Blatný pre neho skomponoval Dialogy pre sopránový saxofón a jazzový orchester (LP *Československý jazz 1964*, Supraphon), od roku 1969 žije vo Švédsku.

Luděk Hulan (1929 – 79), kontrabas, v rokoch 1968 – 69 pôsobil vo Švajčiarsku, po krátkom čase sa vrátil (1969) a len s námahou obnovil jazzové aktivity.

Miroslav Kefurt (30. roky -), gitarista, patril k swingovej generácii, hral a nahrával sólové pasáže s Orchestrom Karla Vlacha, po roku 1968 emigroval do Los Angeles, kde bol zastrelený vlastným synom.

Jan Konopásek (1931), flautista, saxofonista, aranžér, v rokoch 1968 - 70 pôsobil v Berlíne v rozhlasovom orchestri v klube Jazz Gallery v kvintete s Carmell Jonesom, po roku 1970 odišiel do USA kde pôsobil vo Woody Herman Orchestra.

Petr Král (1947), tenorsaxofón, po roku 1968 pôsobil najmä ako člen Jazz Celluly Laca Décziho, JOČRu a TOČRu. Odišiel roku 1983 do SRN.

Jana Kratochvílová (1953), jazzrocková speváčka, úspešná najmä s Jazz Q Martina Kratochvíla, roku 1983 odišla do Veľkej Británie, kde vystupovala pod menom Jane Pope.

Karel Krautgartner (1922 – 1982 Kolín n. Rýnom, SRN), klarinetista, saxofónista, skladateľ, aranžér, dirigent, roku 1968 odišiel do NSR, kde sa uplatnil ako aranžér a pedagóg.

(?) *Kubik*, tenor saxofónista, v 70. rokoch expresívny sólista popredných jazzrockových skupín.

Kummer Vincenc (1941, vl. menom Čeněk), kontrabas, člen TOČRu a malých jazzových skupín, ktoré pôsobili v rámci TOČRu. Do Švajčiarska odišiel roku 1981, sprevádzal v jazzklube Widderhall mnoho vynikajúcich amerických sólistov.

Rudy Linka (1960), gitarista, v období 1979 – 85 pôsobil vo Švédsku, od roku 1985 žije v USA v New Yorku.

Milan Mader (1931), bubeník, hrával v Brne u Ericha Knirscha s jazzovým combom Ivo Pavlíka v Ostrave, po príchode do Prahy so skupinou Metronom, Pražským dixielandom. Od roku 1965 bol členom SHQ (spolu s Jiří George Mrázom), ale už roku 1967 emigroval do USA – New York, kde sa živil ako farmaceut a hrával len príležitostne (napríklad so slovenským kontrabasistom Gustom Riškom).

Jarmila Moravcová (? - 1985), speváčka z Metropolitan Jazz Bandu. Emigrovala roku 1980 do SRN, kde žila so svojou rodinou v Kolíne, zomrela na rakovinu. Kvôli odchodu Jarmily Moravcovej v čase nahrávania platne Metropolitan Jazz Bandu musela jej party naspievať nová speváčka, Eva Svobodová.

George Mraz (Jiří, 1944), kontrabas. V období 1967 – 68 pôsobil v Mníchove. Odišiel študovať na Berklee College of Music v Bostone roku 1968, svoj comeback na českú a slovenskú scénu zažil až po revolúcii 1989. Štipendium vyhral na medzinárodnej súťaži vo Viedni roku 1966. V porote boli J. Cannonball Adderley, Ron Carter, Art Farmer, J.J. Johnson, Mel Lewis, Joe Zawinul. Na tej istej súťaži vo Viedni vyhral 1. cenu Miroslav Vitouš a Jan Hammer ml.

Milan Pilar (30. -), kontrabas, roku 1962 emigroval do Nemecka počas turné SHQ, v zahraničí sa uplatnil ako jazzový hudobník. Bol členom Symfonického orchestra v Düsseldorfu, vydal množstvo jazzových albumov, bol vedúcim hudobnej redakcie čs. vysielania Radio Free Europe v Mníchove, v súčasnosti je nezávislým hudobným producentom a má vlastné štúdio.

Miroslav Rücker (30. - ?), tenor saxofonista, pôvodne klarinetista amatérskeho súboru Jiřího Šlitra - Bohemian Dixielanders, dlhoročný člen orchestra Karla Vlacha, krátke obdobie pôsobil i v

Krautgartnerovom JOČRu. Emigroval do Nemecka, kde aj zomrel.

Milan Řežábek (30. - ?), kontrabas, pôsobil v orchestri Gustava Bromu, po roku 1970 odišiel do Nemecka, v súčasnosti pôsobí v Las Vegas, hudbe sa už nevenuje.

Josef Škvorecký (1924), spisovateľ, scenárista, prekladateľ, píše beletriu, ktorú spája s jazzovou tematikou. Je autorom publikácií *Tvář jazzu. Vzpomínky, dokumenty, svědectví.* (SHV, Praha 1964, L. Dorůžka, spoluautor), *Jazzové inspirace* (Odeon, Praha 1966, L. Dorůžka spoluautor). Od roku 1969 prednáša na univerzite v Toronte.

Miroslav Vitouš (1947), kontrabas, 1966 odišiel do Bostonu na Berklee College of Music, odvtedy žije v USA.

Pri zostavovaní zoznamov emigrantov pomáhali Igor Wasserberger, Antonín Matzner, Lubomír Dorůžka. Ak niekto z čitateľov vie o ďalších emigrantoch, prosíme, aby o nich informoval.

Použitá literatúra a pramene:

Berger, Roman: *Hudba a totalita.* In: *Hudba ako posolstvo. Hudba a totalita.* Melos – Ethos, Bratislava 1995, s. 3 – 9.

Bielik, František a kol.: *Slováci vo svete.* Matica slovenská, Martin 1980.

Čelovský, Bořivoj: *Emigranti. Dopisy politických uprchlíků z prvních let po „Vítěznom únoru“ 1948.* Tilia, Šenov u Ostravy 1998.

Dorůžka, Lubomír: *Český jazz mezi tanky a klíči 1968 – 89.* Torst, Praha 2002.

Emigration to the English Speaking World. zborník z konferencie, Ružomberok, Katolícka univerzita 2006.

Emigration from Northern, Central, and Southern Europe: Theoretical and Methodological Principles of Research. Universität Jagielloński, Kraków 1984.

Kouřil, Vladimír: *Jazzová sekce v čase i nečase 1971 – 1987.* Torst, 2000

Kouřil, Vladimír: *Divná hudba dob nekalých (Opojný život jazzové periferie krajiny Podřipské).* Volvox Globator, Praha 2006

Joly, Danièle, Nettleton Clive, Poulton Hugh: *Refugees. Asylum in Europe? Minority Rights Publications,* London 1992.

Paleček, Pavel: *Exil a politika. Historici o nejnovějších dějinách a o sobě.* Sursum, Tišnov 2004.

Srp, Karel: *Výjimečné stavy. Povolání Jazzová sekce.* Pragma, Praha 1994.

Winzer, Fritz: *Emigranten. Geschichte der Emigration in Europa. Mit 15 Karten von Friedrich W. Stümbke.* Ullstein Sachbuch, Frankfurt /M – Berlin 1986.

Pickhan Gertrud/Ritter Rüdiger: *Jazz behind the Iron Curtain. (Jazz under State Socialism, vol. 1),* Berlin : Peter Lang 2010

<http://www.upn.gov.sk>

<http://www.upn.gov.sk/obdobie-1945-1989/rozkazy-ministrov-vnutra-1948-1989/>

<http://www.upn.gov.sk/obdobie-1945-1989/vysvetlivky-k-registracnym-protokolom/>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Jazzov%C3%A1_sekce

<http://masita.nazory.cz/dok/blojs3.htm>

<http://libpro.cts.cuni.cz/>

<http://www.almanachlabyrint.cz/nakladatelstvi/167/artforum-jazzova-sekce/>

www.musik.unizh.ch/ims2007/index.html

<http://www.hc.sk/src/jazzman.php?lg=sk&oid=848>

http://katalog.czasopism.pl/pismo.php?id_pisma=22